

*Румко Жанна Петрівна,  
здобувач Національної академії керівних кадрів  
культури і мистецтв, заступник директора  
Київського міського центру народної творчості  
та культурологічних досліджень  
Департаменту культури Київської міської  
державної адміністрації  
ORCID 0000-0003-1789-0065  
zhannaru74@ukr.net*

## ОБЛАСНІ ЦЕНТРИ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ ЯК ФОРМАТОРИ ІДЕЙ ТА КОНСТРУКТИВНИХ ДІЙ У ЗБЕРЕЖЕННІ УКРАЇНСЬКИХ ТРАДИЦІЙ

**Мета роботи** полягає у розгляді діяльності Обласних центрів народної творчості (ОЦНТ) як закладів культури, що як форматори ідей та конструктивних дій впливають на розвиток культури в регіонах України, через збереження українських традицій. Актуалізовано їх потужну роль, підкреслено необхідність стабільної дотичності їх у державних культурних процесах, пов'язаних із збереженням нематеріальної культурної спадщини, традиційної народної культури, проведенні фестивального руху, формації світогляду кожного українця, як свідомого культурно розвиненого громадянина України. **Методологія** дослідження полягає у застосуванні загальних принципів наукового пізнання, які відповідають сучасному культурологічному дискурсу. Це зумовило використання таких дослідницьких методів: системно-аналітичного – для вивчення філософської, культурологічної, мистецтвознавчої літератури з обраної проблеми; системно-структурного – з метою глибинного дослідження суті обраного явища як складного культурно-мистецького факту української та світової художньої культури; формального та компаративного методів – для аналізу сутності ОЦНТ як форматорів ідей та конструктивних дій у збереженні українських традицій. **Наукова новизна** роботи полягає у розкритті сутності діяльності Обласних центрів народної творчості як закладів культури та доведенні того, що саме вони є форматорами ідей та конструктивних дій, які впливають на розвиток культури в Україні через збереження українських традицій. Також на основі проведення поглибленого аналізу відповідних джерел актуалізовано роль ОЦНТ у процесах, пов'язаних із збереженням українських традицій, нематеріальної культурної спадщини, традиційної народної культури, проведенні фестивального руху тощо, висвітлено їх місце в культурологічному знанні. **Висновки.** Розкрито та з'ясовано теоретико-методологічне підґрунтя форматорських ідей та конструктивних дій ОЦНТ у сучасному культурологічному знанні. Встановлено, що Обласні центри народної творчості відроджують та розвивають українську духовність та самобутність, зберігаючи традиції кожного регіону України. Їх форматорські ідеї та конструктивні дії у збереженні українських традицій означаються як складові загальної культури України. Виявлено, що якісним показником способу життя українських громадян є реалізація своєї ідентичності через збереження народних традицій, свят, обрядів.

*Ключові слова:* Обласні центри народної творчості, форматори, народна творчість, конструктивні дії, традиційна культура, збереження українських традицій.

*Румко Жанна Петрівна, соискатель Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств, заместитель директора Киевского городского центра народного творчества и культурологических исследований Департамента культуры Киевской городской государственной администрации*

### Областные центры народного творчества как форматоры идей и конструктивных действий в сохранении украинских традиций

**Цель работы** заключается в рассмотрении деятельности областных центров народного творчества (ОЦНТ) как учреждений культуры, что как форматоры идей и конструктивных действий влияют на развитие культуры в регионах Украины, через сохранение украинских традиций. Актуализирована их мощная роль, подчеркнута необходимость стабильного участия их в государственных культурных процессах, связанных с сохранением нематериального культурного наследия, народной культуры, проведении фестивального движения, формации мировоззрения каждого украинца, как сознательного культурно развитого гражданина Украины. **Методология исследования** заключается в применении общих принципов научного познания, которые соответствуют современному культурологическому дискурсу. Это обусловило использование таких исследовательских методов: системно-аналитического – для изучения философской, культурологической, искусствоведческой литературы по выбранной проблеме; системно-структурного – с целью глубинного исследования сути избранного явления как сложного культурно-художественного факта украинской и мировой художественной культуры; формального и сравнительного методов – для анализа сущности ОЦНТ как форматоров идей и конструктивных действий в сохранении украинских традиций. **Научная новизна работы** заключается в раскрытии сущности деятельности Областных центров народного творчества как учреждений культуры и доказательстве того, что именно они являются форматорами идей и конструктивных действий, которые влияют на развитие культуры в Украине через сохранение украинских традиций. Также на основе проведения

углубленного анализа соответствующих источников актуализирована роль ОЦНТ в процессах, связанных с сохранением украинских традиций, нематериального культурного наследия, народной культуры, проведении фестивального движения и т.п., освещено их место в культурологическом знании. **Выводы.** Раскрыто и выяснено теоретико-методологическое основание форматорских идей и конструктивных действий ОЦНТ в современном культурологическом знании. Установлено, что Областные центры народного творчества возрождают и развивают украинскую духовность и самобытность, сохраняя традиции каждого региона Украины. Их форматорские идеи и конструктивные действия в сохранении украинских традиций обозначаются как составляющие общей культуры Украины. Выявлено, что качественным показателем образа жизни украинских граждан является реализация своей идентичности через сохранение народных традиций, праздников, обрядов.

*Ключевые слова:* Областные центры народного творчества, форматоры, народное творчество, конструктивные действия, традиционная культура, сохранение украинских традиций.

*Rumko Zhanna, a competitor of the National Academy of Culture and Arts for Leaders, deputy director of the Kyiv City Center for Folk Art and Cultural Studies of the Department of Culture of the Kyiv City State Administration*

#### **Regional centers of folk art as formers of ideas and constructive actions in preserving Ukrainian traditions**

**The purpose of the article** is to consider the activities of the Regional Centers of Folk Art (RCFA) as cultural institutions, which, as formers of ideas and constructive actions, influence the development of culture in the regions of Ukraine, through the preservation of Ukrainian traditions. The importance of their dominant role has been emphasized, the necessity of stable tolerance of them in the state cultural processes connected with the preservation of the intangible cultural heritage, traditional folk culture, the conduct of the festival movement, the formation of the outlook of every Ukrainian as a consciously cultivated Ukrainian citizen has been emphasized. **The methodology** of the study is to apply the general principles of scientific knowledge, which correspond to contemporary culturological discourse. This led to the use of such research methods: system-analytic – for the study of philosophical, cultural, literary literature on the chosen problem; systemic and structural – with a view to in-depth review of the essence of the selected phenomenon as a complicated cultural and artistic fact of Ukrainian and world artistic culture; formal and comparative methods – to analyze the nature of the RCFA as formers of ideas and constructive actions in preserving Ukrainian traditions. **The scientific novelty** of the work is to uncover the essence of the activities of the Oblast centers of folk art as cultural institutions and to prove that they are the formators of ideas and constructive actions that influence the development of culture in Ukraine through the preservation of Ukrainian traditions. Also, by in-depth analysis of the relevant sources, the role of the RCFA in the processes related to the preservation of Ukrainian traditions, intangible cultural heritage, traditional folk culture, the festival movement, etc. was updated, their place in cultural knowledge was highlighted. **Conclusions.** The theoretical and methodological basis of formative ideas and constructive actions of the RCFA in the modern cultural knowledge was revealed and clarified. It has been established that regional centers of folk art revive and develop Ukrainian spirituality and identity, preserving the traditions of every region of Ukraine. Their formative ideas and constructive actions in preserving Ukrainian traditions are defined as components of the common culture of Ukraine. It is revealed that the quality indicator of the way of life of Ukrainian citizens is the realization of their identity through the preservation of national traditions, holidays, ceremonies.

*Key words:* regional centers of folk art, formatters, folk art, constructive actions, traditional culture, preservation of Ukrainian traditions.

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, наповненому протиріччями і напруженістю, все гостріше постають питання про місце і значення державних інституцій у житті суспільства. До означених державних інституцій належать Обласні центри народної творчості (ОЦНТ). З прийняттям Закону про децентралізацію жодна з новостворених громад не відмовилась від сільських клубів, Будинків культури та ОЦНТ. Навпаки, їх стали розбудовувати, ремонтувати та реконструювати, що засвідчує їх актуальність і необхідність. Діяльність Обласних центрів народної творчості тісно пов'язана з щоденним побутом, життям людей та їх духовним розвитком. Отже, актуальним є вивчення діяльності Обласних центрів народної творчості, визначення їх статусу як форматорів ідей та конструктивних дій у збереженні українських традицій.

Мета роботи полягає у розгляді діяльності Обласних центрів народної творчості як закладів культури, що як форматори ідей та конструктивних дій впливають на розвиток культури в регіонах України, через збереження українських традицій. Актуалізовано їх потужну роль, підкреслено необхідність стабільної дотичності їх у державних культурних процесах, пов'язаних зі збереженням нематеріальної культурної спадщини, традиційної народної культури, проведенні фестивального руху, формації світогляду кожного українця, як свідомого культурно розвиненого громадянина України.

Виклад основного матеріалу. Обласні центри народної творчості як заклади, що розпочинали свою роботу наприкінці 30-х років ХХ століття, займають чільне місце у реформуванні та реорганізації в наш час. Майже 80 років (з 1936 р.) вони зберігають українську традиційну культуру. Радянська влада створила всі умови для розвитку народної творчості. «Завдяки керівництву Радянського уряду у середині ХХ століття стався розквіт культури й мистецтв країни. Однією зі складових частин великої справи у сфері культурного будівництва стала художня самодіяльність» [4]. Тоді ж остання набула надзвичайно широкого розмаху. З'явилися десятки тисяч хореографічних

гуртків у школах та клубах з мільйонними учасниками. Керівництво художньою самодіяльністю здійснювали Обласні центри народної творчості. З кінця 50-х рр. минулого століття найбільш зрілі самодіяльні колективи отримали звання народних театрів. Поширення отримали різні самодіяльні ансамблі, оркестри, циркові і естрадні колективи, хори.

У 70-80 роках ОЦНТ організовували щорічні огляди художньої самодіяльності і до сьогодні продовжують цю діяльність. У 1975 році відбувся перший Всесоюзний фестиваль художньої самодіяльної творчості трудящих. На той час стався розквіт народної творчості, так званої художньої самодіяльності – масова мистецько-культурна діяльність, що її проводили в УРСР, створені замість «Просвіт» і «Хат-читалень», стимульовані й фінансово утримувані державою установи (понад 600 млн. карб. щорічно). Очолювало й координувало самодіяльність в УРСР Міністерство культури [11].

Розглядаючи ціннісні аспекти у діяльності Обласних центрів народної творчості, як форматорів ідей та конструктивних дій у збереженні українських традицій сьогодні, бачимо багаторічні результати розвитку. До прикладу візьмемо фестивальний рух. Міжнародний фестиваль українського фольклору «Берегиня», який один раз на три роки проводить Волинський обласний науково-методичний центр культури. На цей час польський край стає справжнім центром автентичного фольклору спрямованого на відродження прадідівських звичаїв та обрядів. Учасниками фестивалю є фольклорні колективи від українських громад Польщі, Литви, Білорусії, Молдови, Румунії а також із усіх областей України та усіх районів і міст Волині. У Івано-Франківську Міжнародний фольклорний фестиваль етнографічних регіонів України «Родослав» вже багато років організовує навчально-методичний центру культури і туризму Прикарпаття. Тернопільська область славиться Всеукраїнським фестивалем-конкурсом патріотичного мистецтва «Захисникам Вітчизни», присвячений він легендарному засновнику Запорізької Січі, Герою українського визвольного руху – Байді Вишневецькому. Фестиваль-конкурс проходить під егідою Тернопільського обласного методичного центру народної творчості. На Тростянецькій землі Сумщини відбувається Всеукраїнський сільський фестиваль мистецтв «Боромля». Більше двадцяти шести років проходить це мистецьке свято, яке відкриває нові таланти та радує шанувальників української пісні виступами зірок сцени. Захід проходить під керуванням Сумського обласного науково-методичного центру культури і мистецтва.

Залишається практично не дослідженою тема повсякденного життя, а саме існування народної творчості населення незалежної України, оскільки для більшості вчених історія України обмежується політичними та економічними змінами. Тому Обласні центри народної творчості – форматори ідей та конструктивних дій, залишаються поза увагою науковців нинішнього часу, що й зумовило актуальність нашої проблеми. Як зазначено у виданні «Політологія» під редакцією професора С.В. Решетнікова в § 3 – «форматор – це відповідальна особа, якій глава держави доручає визначити потенційних членів уряду й осіб, які могли б очолити уряд. Це особа, що від імені глави держави веде переговори з політичними діячами й займається організаційною роботою з підбору майбутніх членів уряду» [6]. ОЦНТ у статті названо форматорами, тому що, взявши за основу зазначене визначення, можемо стверджувати, що саме так і відбувається їх діяльність.

Слід зазначити ще про один з важливих векторів діяльності Обласних центрів народної творчості як форматорів ідей та конструктивних дій – це традиційна народна культура, що визначається як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених тим чи іншим народом. З цього погляду, поняття «традиційна культура», «традиційна народна культура» дозволяють акумулювати всі культурні чинники, що свого часу (у кожного народу по-різному) відігравали визначальну етнотворчу роль – міфи, прадавні (язичницькі) вірування, «споконвічні» обряди, фольклор, народне образотворче мистецтво тощо – у єдину систему знань про «питомий», вивірений часом культурно-історичний фонд кожного етносу. Зростання інтересу до традиційної культури як цілісного явища є не лише пострадянським феноменом. Як зазначає А.Захаров, «майже два століття», починаючи з епохи Просвітництва, минули під гаслом боротьби з народним невіглаством і забобонами. Народне мистецтво вважалось «примітивним» і таким, що не варте уваги, а відданість традиціям – ознакою відсталості. Нині ситуація докорінно змінилася. Відомі на весь світ вчені, наприклад, Ж. Бодріяр, М. Мафессоли говорять про «ренесанс» традиційної, архаїчної культури. Р. Барт використав поняття міфу для дослідження політики, реклами, моди. Пророк новітньої «технотронної ери» М. Маклуен вважав, що майбутнє людство більше буде схожим на «всесвітнє село» [8].

Традиційна народна культура, розвитком та збереженням якої займаються Обласні центри народної творчості, приваблює багатьох людей різного віку своєю нерегламентованістю, свободою і добровільністю вибору його видів і форм. Саме те що було збережено, Обласні центри народної творчості формують, розвивають та передають в календарно-обрядових, сімейно-побутових традиціях що представлені народною музикою, танцями, декоративно-прикладним мистецтвом, фольклорним театром та іншими видами народної художньої творчості. Для дослідження наведемо наступний приклад з планів роботи ОЦНТ. В Кіровоградському обласному центрі народної творчості

відбуваються творчі лабораторії майстрів обласного творчого об'єднання «Дивосвіт» та методистів районних будинків культури з декоративно-ужиткового мистецтва також районних осередків і члени клубу народних ремесел «Ниточка» та громадської організації «Єлисаветградський узвіз» [10].

Аналізувати та узагальнити діяльність Обласних центрів народної творчості та в регіональному розрізі, показати їх значення для культури усіх областей України – це один аспект поставленої мети. Однак важливим є також збереження і розвиток традиційної народної культури, що ми розглядаємо не тільки як сферу соціально-культурної та художньо-творчої діяльності, але і як соціально-культурний простір для прояву різноманітних громадянських ініціатив громадських організацій, об'єднань і рухів, якими опікуються Центри народної творчості як форматори ідей та конструктивних дій. Щодо визначення слова «конструктивний» – у Словнику української мови (Академічний тлумачний словник 1970 – 1980): в 11 томах. – Том 4, 1973. – Стор. 266., зазначено – «який може бути основою чого-небудь. Ми вносимо конструктивні пропозиції про загальне й повне роззброєння (Радянська Україна, 7.X 1960, 2); Конструктивна думка» [9].

Вінницький обласний центр народної творчості (ВОЦНТ) зосереджує свою роботу на виконанні впровадження відродження і розвитку культури Вінниччини, складовою частиною якої є реалізація програми «Народна творчість – жива душа народу». Розглядаючи народну творчість як багатовікову систему вічних моральних і естетичних цінностей, колектив ВОЦНТ, відповідно до свого статуту, проводить роботу з надання методичної та практичної допомоги закладам клубного типу, колективам художньої самодіяльності, майстрам декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва незалежно від відомчого підпорядкування. Традиційними заходами є проведення днів гумору і сатири на батьківщині С. Руданського – в с. Хомутинях, обласне свято козацької слави в с. Руданському Шаргородського району, присвячене річницям українського козацтва та дня народження Б. Хмельницького, обласне свято духовної музики в с. Городківка Крижопільського району, присвячене пам'яті видатного диригента І. Мазуркевича та ін. На всіх святах організовуються виставки образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва [1]. Спеціалістами Центру народної творчості проводяться конкурси: «На кращу організацію сімейного відпочинку в установах культури клубного типу», присвячені Міжнародному року сім'ї, «На кращу організацію військово-патріотичної роботи в клубних установах області», присвячені річниці Перемоги у Великій Вітчизняній Війні, «Директор року» (сільський клуб) та ін. [3].

Обласний центр народної творчості на Черкащині щорічно проводить змагання «Козацькому роду нема переводу» і «Козацькі забави», де кожен бажаючий житель тутешніх сіл може проявити спритність та силу, поринути в історію звичаїв і традицій козацької доби, поглибити знання щодо козацького побуту [5, 7].

Досліджуючи роботу Центрів народної творчості, маємо незаперечні факти того, що останні відроджують загальну культуру народу, зберігають та відновлюють втрачені традиції, забезпечуючи кожному регіону свою самобутність і неповторність. У кожному з 24 регіонів України та місті Києві на сьогодні повноцінно працюють усі Обласні центри народної творчості, окрім АР Крим. Ознакою повноцінної діяльності маємо порядок денний Веукраїнської наради керівників Обласних центрів народної творчості України з питання: «Народна творчість і аматорське мистецтво – реалії сьогодення і перспективи розвитку» у місті Чернівці на базі Учбово-методичного центру культури Буковини, яка відбулася 18-20 листопада 2016 року. Присутніми на нараді були: Іонова О.В. – заступник начальника управління соціокультурного розвитку регіонів – начальник відділу регіональної політики Міністерства культури України, Ахова С.В. – головний спеціаліст відділу регіональної політики Міністерства культури України, Васечко Ф.Ф. – голова ради директорів, заступник директора Рівненського обласного центру народної творчості та усі 24 директори та заступники директорів Обласних центрів народної творчості з усієї України. У порядку денному вирішували нагальні питання діяльності ОЦНТ, серед яких: роль та місце Обласних центрів народної творчості в період створення територіальних громад; конкурс керівників закладів культури та перевибори ради директорів і зміна назви. За одноголосним рішенням усіх учасників наради ухвалено рішення щодо написання звернення до Міністра освіти і науки України про відновлення підготовки фахівців народної художньої творчості та відновлення роботи Житомирської фабрики виробництва баянів, узагальнення досвіду роботи та друк методичних рекомендацій щодо співпраці ОЦНТ з територіальними громадами у регіонах, затвердження нового складу ради керівників ОЦНТ: голова ради керівників ОЦНТ – Васечко Ф.Ф., заступник голови – Береза Р.П., секретар – Румко Ж.П., члени ради керівників: Сушко В.І., Шкрібляк М.М., Вітас В.Г., Бистрицька Є.М. та подання в місячний термін керівниками ОЦНТ пропозицій до ради керівників для складання плану роботи на 2017 рік [2]. Саме в цьому контексті Центри народної творчості підтверджують свою важливу роль і необхідність у процесі

зросту в покликанні, вихованні та формації кожного українця, як свідомого культурно розвиненого громадянина.

Досліджуючи ідеї та конструктивні дії Центрів народної творчості, пояснення виникають з наведених прикладів та викладеного матеріалу. Продовжуючи далі вивчення діяльності, зазначимо що ОЦНТ у кожній області – це державні установи, які частково фінансуються з державного бюджету. Працівники не є державними службовцями, вони мають найнижчу заробітну платню. І все це попри те, що Обласні центри народної творчості «тримають у своїх руках» усю традиційну народну культуру регіонів. Ще надважливим є людський фактор керівника форматора ОЦНТ у кожній області, адже саме правильність та ефективність дій, креативність, сучасність та професійний підхід до роботи приносять результати. Саме такі керівники нині очолюють ОЦНТ – заслужені працівники культури України (Цвігун Тетяна Омелянівна (м. Вінниця), Пересунько Микола Михайлович (м. Київ), Васечко Феодосій Феодосійович (м. Рівне), Пращур Валентина Семенівна (м. Кропивницький)), заслужений діяч мистецтв України (Шкрібляк Микола Миколайович (м. Чернівці)), кандидат наук (Берега Роман Павлович (м. Львів)), заслужена артистка України (Баштова Наталія Анатоліївна м. Черкаси) високопрофесійні фахівці своєї справи.

Обласні центри народної творчості виявляють чимало проблем і розкривають реальну картину існуючої сфери дозвілля у сільській місцевості, зокрема, фінансування і правовий захист закладів культури, відповідно їх кадрове, репертуарне і методичне забезпечення в умовах сучасного ринку. Більшість методичних кабінетів районних Будинків культури не забезпечують методичну діяльність сільських закладів культури клубного типу. Як правило, робота методистів зводиться лише до організації і проведення концертної діяльності.

Розглядаючи питання про розвиток народної творчості, ще один сегмент у форматорстві – ОЦНТ вдається відроджувати загальну культуру народу, зберігати та відновлювати втрачені традиції, які забезпечують кожному регіону свою самобутність і неповторність. Народна творчість приваблює багатьох людей різного віку своєю нерегламентованістю, свободою і добровільністю вибору її видів і форм.

Одне з основних завдань ОЦНТ – виховання молодого покоління, яке знає і поважає історію і культуру своєї країни, розуміє і зберігає народні традиції, бере участь у духовному розвитку сучасного суспільства. Все це вимагає від Центрів по-новому ставити завдання щодо морального, естетичного та патріотичного виховання та розвитку його соціально-культурних технологій. Відродження та збереження основ традиційної культури є одним з основних чинників духовно-морального виховання. Одне з головних напрямків у роботі клубних закладів, якими опікуються Обласні центри народної творчості, – популяризація у регіонах різноманітних фестивалів, оглядів, конкурсів та інших районних проєктів і культурно-мистецьких заходів, які сприяють відродженню народних традицій.

Важливим показником роботи Центрів-форматорів є розвиток народної творчості. Як показують соціологічні дослідження, далеко не в кожному клубному закладі різних регіонів працюють народні колективи. Розвиток народної творчості та її популяризація серед дітей, молоді, старших людей вимагає від клубних працівників серйозного підходу до цієї проблеми. Тому Обласні центри народної творчості створюють проєкти, програми для подальшого розвитку народної творчості, залучаючи всі категорії населення, особливо старше покоління. При цьому важливого значення надається передачі народної творчості через призму поколінь: дорослі – дітям і підліткам. Активне знайомство з народними традиціями відбувається безпосередньо під час проведення народних свят, де використовується різножанровість елементів народної творчості.

Висновок. Отже, досліджуючи діяльність Обласних центрів народної творчості зазначимо, що кожний окремо взятий регіон має свої фольклорні культурно-мистецькі заходи, які передають місцеві традиції, віддзеркалюють історичні процеси свого краю, чим відроджують та розвивають свою духовність та самобутність.

Міністерство культури України, покладаючи на Обласні центри народної творчості місію формування та реалізації державної політики у сфері культурного розвитку регіонів України, організовує конференції та наради для керівництва Центрів. Цим самим забезпечуючи можливість обміну досвідом, спілкуванням та головне – зберігаючи цілісну, стержневу систему культурного розвитку України всіма регіонами нашої держави.

Підводячи підсумок, стверджуємо наступне – Обласні центри народної творчості є одними з апріорних форматорів ідей та конструктивних дій в регіонах України, що полягають у проведенні цілеспрямованої діяльності з розвитку, збереження та повернення із забуття народних традицій, звичаїв, обрядів, самобутності, пісенного, музичного, танцювального фольклору, активна допомога районним, сільським закладам культури в підготовці і проведенні культурно-масових заходів, підвищення кваліфікації клубних працівників, керівників народних аматорських художніх колективів, особливості зберігання народної творчості та її розвитку; формуванні культурних цінностей суспільства.

У статті встановлено, що форматор – це посередник між тими, хто потребує певних дій, ідей, вирішень та основними законодавчими парадигмами. Обласні центри народної творчості виконують формацийну та виховну дію, як форматори (посередники) між Міністерством культури України та клубними закладами в регіонах України.

Аналізуючи діяльність Центрів народної творчості як форматорів ідей та конструктивних дій в Україні, ми дійшли висновку, що їхня праця є безцінним матеріалом для досліджень в культурології. Програми цих установ, мета і способи їх досягнення проливають світло на окремі аспекти повсякденного життя населення регіонів України.

### *Література*

1. Гарбулінський С. І. Звіт про роботу Вінницького обласного центру народної творчості 1995 року. (Рукопис). Архів Вінницького обласного центру народної творчості. Вінниця: ВОЦНТ, 1995. 25 с.
2. Звіт Київського міського центру народної творчості та культурологічних досліджень 2017 року. (Рукопис). Архів Київського міського центру народної творчості та культурологічних досліджень. Київ: КМЦНТтаКД, 2017. 25 с.
3. Лозовський Т. В. Звіт про роботу Вінницького обласного центру народної творчості в 1996 році. (Рукопис). Архів Вінницького обласного центру народної творчості. Вінниця: ВОЦНТ, 1996. 12 с.
4. Мессерер А. Танець. Думка. Час. Москва: Мистецтво, 1979. 173 с.
5. Підгірна Л.Г. Про роботу клубних закладів області серед дітей і підлітків. (Рукопис). Архів Черкаського обласного центру народної творчості. Черкаси: ЧОЦНТ, 2014. 6 с.
6. Політологія. С. В. Решетніков, Н. П. Денисюк, М. Ф. Чудаков. Під ред. проф. С. В. Решетнікова. - Мінськ: ТетраСистемс, 2000. 448 с.
7. Поточний архів Управління культури і туризму Черкаської ОДА. Основні показники діяльності культурно-просвітніх установ області за 2001 р. (Рукопис). Архів Черкаського управління культури і туризму Черкаської ОДА. Черкаси: УКіТЧ ОДА, 2001. 14 с.
8. Різник О.О. Поняття традиційна культура та її відображення в навчальних посібниках з культурології України та Росії. Київ: УЦКД, 2013. Режим доступу <http://tur.kosiv.info/ukrainian-culture/442->
9. Словник української мови: в 11 томах. АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970—1980. Том 4, 1973. Стор. 266.
10. Шпіль Т.О. План роботи Кіровоградського обласного центру народної творчості за 2003 рік (рукопис) Архів Кіровоградського обласного центру народної творчості. Кіровоград. КОЦНТ, 2003. 11с.
11. Югославія і художня самодіяльність. Югославія – Юніонпедія Режим доступу: [uk.unionpedia.org](http://uk.unionpedia.org)

### *References*

1. Garbulinsky S.I. Report on the work of the Vinnytsia regional center of folk art in 1995. (Manuscript). Archive Vinnytsia regional center of folk art. Vinnytsia: VRCF, Article 25 [in Ukrainian].
2. Report of the Kyiv City Center for Folk Art and Cultural Studies 2017. (2017). (Manuscript). Archive Kyiv City Center for Folk Art and Cultural Studies. Kiev: KCCFCS, Article 25 [in Ukrainian].
3. Lozovsky T. Report on the work of the Vinnytsia regional center of folk art in 1996. (1996). (Manuscript). Archive Vinnytsia regional center of folk art. Vinnytsia: VRCFA, Article 12 [in Ukrainian].
4. Messer A. Dance. Opinion. Time. Moscow. Art of 1979, Article 173 [in Russia].
5. Podgornaya L.G. About the work of club institutions in the area among children and adolescents. (2014). (Manuscript). Archive Cherkasy regional center of folk art. Cherkasy: CRCFA, Article 6 [in Ukrainian].
6. Politics. SV Reshetnikov, N.P. Denisyuk, M.F. Chudakov. Ed. prof. SV Reshetnikova (2000). Minsk: Tetra Systems, Article 448 [in Ukrainian].
7. Current archive of the Department of culture and tourism of Cherkasy regional state administration. The main indicators of the activity of cultural and educational institutions of the region in 2001. (Manuscript). Archive Department of culture and tourism of Cherkasy regional state administration. Cherkasy: DCTCH RSA, Article 14 [in Ukrainian].
8. Різник О.О. The concept of traditional culture and its reflection in the textbooks on cultural studies of Ukraine and Russia. (2013). Kiev: UCCS, Access mode <http://tur.kosiv.info/ukrainian-culture/442-> [in Ukrainian].
9. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. Academy of Sciences of the USSR. (1973) Institute of Linguistics; for ed. I. K. Whitehead Kyiv: Scientific Opinion, 1970-1980. Volume 4, pp. 266 [in Ukrainian].
10. Shpil T.O. The plan of work of the Kirovograd regional center of folk art for 2003. (Manuscript). Archive. Kirovograd regional center of folk art. KRCFA, Article 11 [in Ukrainian].
11. Yugoslavia and artistic amateur. Yugoslavia – UnionPedia. Access mode [uk.unionpedia.org](http://uk.unionpedia.org) [in Ukrainian].